

The Project Gutenberg eBook of Új versek, by Endre Ady

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Új versek

Author: Endre Ady

Release date: June 24, 2013 [EBook #43029]

Language: Hungarian

Credits: Produced by Albert László from page images generously made available by the Google Books Library Project.

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ÚJ VERSEK ***

Megjegyzések:

A tartalomjegyzék a [125.](#) oldalon található.

Az eredeti képek elérhetők innen: <http://books.google.ro/books?id=aeKYAAAAYAAJ>.

Facebook oldalunk: <http://www.facebook.com/PGHungarianTeam>.

ADY ENDRE ÚJ VERSEK

NAGY SÁNDOR CÍMLAPJÁVAL

BUDAPEST

PALLAS IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1906.

-1-
-2-
-3-

-4-
-5-

Áldott legyen, ki: te meg én,
... Kiért mi sírtunk,
Kit forró lázunk eldobott,
Öleltetők, kit sohse bírtunk,

Ki másoké: a gyermekünk,
Új igére, új dalra termett.
... Ki eljövend,
Kit küldtek régi bánatok.

E versek mind-mind a Léda asszonyéi, aki kedvelte és akarta őket. Én el szoktam pusztítani a verseimet fogyó életem növvő lázában, mély viharzásokon és poklok tüzében. Ennek a néhány versnek megkegyelmeztem. Engedtem őket életre jönni s átnyújtom őket Léda asszonynak.

-6-
-7-
-8-
-9-

Góg és Magóg fia vagyok én,
Hiába döngetek kaput, falat
S mégis megkérdeztem tőletek:
Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?

Verecke híres útján jöttem én,
Fülembé még ósmagyar dal rivall,
Szabad-e Dévénynél betörnöm
Új időknek új dalaival?

Fülembé forró ólmot öntsetek
Legyek az új, az énekes Vazul,
Ne halljam az élet új dalait,
Tiporjatok reám durván, gazul.

De addig sírva, kínban, mit se várva
Mégis csak száll új szárnyakon a dal
S ha elátkozza százszor Pusztaszer,
Mégis győztes, mégis új és magyar.

LÉDA ASSZONY ZSOLTÁRAI

-10-

-11-

-12-

-13-

A mi gyermekünk.

Bús szerelmünkből nem fakad
Szomorú lényünknek a mása,
Másokra száll a gyermekünk,
Ki lesz a vígak Messiása,
Ki majd miértünk is örül.

Ha jönnek az új istenek,
Ha jönnek a nem sejtett órák,
Valamikor, valamikor
Kipattannak a tubarózsák
S elcsattan hosszú csoda-csók.

Mások lesznek és mink leszünk:
Egy napvirág-szemű menyasszony
S egy napsugár-lelkű legény.
A tubarózsa illatozzon
S áldott legyen a mámoruk.

S áldott legyen, ki: te meg én,
Ki az övék, kiért mi sírtunk,
Kit forró lázunk eldobott,
Öleltetők, kit sohse bírtunk,
Ki másoké: a gyermekünk.

-14-

Kit napvirág és napsugár
Új ígére, új dalra termett,
Áldott legyen, ki eljövend,
Az idegen, nagy álmú Gyermekek,
Kit küldtek régi bánatok.

-15-

A vár fehér asszonya.

A lelkem ódon, babonás vár,
Mohos, gőgös és elhagyott.
(A két szemem úgy-e milyen nagy?
És nem ragyog és nem ragyog.)

Konganak az elhagyott termek,
A bús falakról rámered
Két nagy, sötét ablak a völgyre.
(Ugy-e milyen fáradt szemek?)

Örökös itt a lélekjárás,
A kripta-illat és a köd,
Árnyak suhognak a sötétben
S elátkozott had nyöszörög.

(Csak néha, titkos éji órán
Gyúlnak ki e bús, nagy szemek.)
A fehér asszony jár a várban
S az ablakokon kinevet.

-16-

Mert engem szeretsz.

Áldott csodáknak
Tükre a szemed,
Mert engem nézett.
Te vagy a bölcse,
Mesterasszonya

Az ölelésnek.
Áldott ezerszer
Az asszonyságod,
Mert engem nézett,
Mert engem látott.
S mert nagyon szeretsz:
Nagyon szeretlek
S mert engem szeretsz:
Te vagy az Asszony,
Te vagy a legszebb.

-17-

A könnyek asszonya.

Bús arcát érzem szívemen
A könnyek asszonyának,
Rózsás, remegő ujjai
Most a szívembe vájnak,
Érzem az illatát is ám
A rózsás gyilkos ujjnak
S véres szívemre szomorún
A könnyek hullnak, hullnak.

Az ajka itt mar édesen,
A haja ide lebben,
Az egész asszony itt pusztít,
Itt, itt: az én szívemben.
Bosszút itt áll az életért,
Aknát itt ás a multnak.
Véres szívemre szomorún
A könnyek hullnak, hullnak.

Nagy az én bűnöm. Vesszen is,
Kire a végzet mérte,
Hogy a könnyek szfinksz-asszonyát
Megérezze, megértse.
Maradjon szent talánynak Ő,
Maradjon mindig újnak.
Véres szívemre szomorún
A könnyek hullnak, hullnak.

-18-

-19-

Félig csókolt csók.

Egy félig csókolt csóknak a tüze
Lángol elébünk.
Hideg az este. Néha szaladunk,
Sírva szaladunk
S oda nem érünk.

Hányszor megállunk. Összeborulunk.
Égünk és fázunk.
Ellöpsz magadtól: ajkam csupa vér,
Ajkad csupa vér.
Ma sem lesz nászunk.

Bevégzett csókkal lennénk szívesen
Mebékült holtak,
De kell az a csók, de hí az a tűz
S mondjuk szomorún:
Holnap. Majd holnap.

-20-

Hunyhat a máglya.

Hunyhat a máglya:
Ezek a szomorú, vén szemek
Nem néznek soha másra.

Léda, elúzhatsz:
E vén, hű kutya-szemektől
Sohasem menekülhetsz.

Szerelmi máglya
Fölgyujtja tán újra a véred:

Hiába, mindhiába.

Jönnek a rémek:
Ezek a szomorú, vén szemek
El nem engednek. Néznek.

-21-

Hiába kísértsz hófehéren.

Én beszennyezlek. Én beszennyezlek
A leghavasabb, legszebb éjen:
Hiába kísértsz hófehéren.

Színem elé parancsolom majd
Fehér köntösös szúzi árnyad,
Saját lelkemből fölcibállak.

Hiába libeg félve, fázva:
Telefröccsentem tintalével,
Vérrel, gennyel, könnyel, epével.

Hiába reszket, hiába reszket:
Befoltozom gyanuval, váddal,
Bepaskolom mérges csalánnal.

S míg libeg búsan, szerelemben,
Én kikacagom kósza árnyad,
Felé fúvok: menj, elbocsátlak.

-22-

Vad szirttetőn állunk.

Vad szirttetőn mi ketten
Állunk árván, meredten,
Állunk összetapadtan,
Nincs jajunk könnyünk, szavunk:
Egy ingás és zuhanunk.

Véres hús-kapcsok óvnak,
Amíg összefonódnak:
Kékes, reszkető ajkunk.
Míg csókolsz, nincsen szavunk,
Ha megszólalsz: zuhanunk.

-23-

Tüzes seb vagyok.

Tüzes, sajgó seb vagyok, égek,
Kínoz a fény és kínoz a harmat,
Téged akarlak, eljöttem érted,
Több kínra vágyom: téged akarlak.

Lángod lobogjon izzva, féhéren,
Fájnak a csókok, fájnak a vágyak,
Te vagy a kínom, gyehennám nékem,
Nagyon kívánlak, nagyon kívánlak.

Vágy szaggatott föl, csók vérezett meg,
Seb vagyok, tüzes, új kínra éhes,
Adj kint nekem, a megéhezettnek:
Seb vagyok, csókolj, égess ki, égess.

-24-

A fehér csönd.

Karollak, vonlak s mégsem érlek el:
Itt a fehér csönd, a fehér lepel.
Nem volt ilyen nagy csönd még soha tán,
Sikolts belé, mert mindjárt elveszünk,
Állunk és várunk csüggedt a kezünk
A csókok és könnyek alkonyatán.
Sikoltva, marva bukják rám fejed
S én tépem durván bársony-testedet.
Nagyon is sima illatos hajad,
Zilálva, tépve verje arcomat.

Fehér nyakad most nagyon is fehér,
Vas-ujjaim közt fesse kékre vér.
Ragadjon gyilkot fehér, kis kezed:
Megállt az élet, nincsen több sora,
Nincs kínja, csókja, könnye, mámore,
Jaj, mindjárt minden, minden elveszett.
Fehér ördög-lepel hullott miránk,
Fehér és csöndes lesz már a világ,
Átkozlak, téplek, marlak szilajon,
Átkozz, tépj, marj és sikolts, akarom.
Megöl a csend, ez a fehér lepel:
Úzz el magadtól, vagy én úzlek el.

-25-

A másik kettő.

Csókoljuk egymást, együtt pihenünk,
Áltatjuk egymást, hogy egymásra vártunk,
Halvány az ajkunk, könnyes a szemünk,
Sápadt a lángunk.

Piros kertek közt futott az utunk,
Piros, bolond tűz lángolt szíveinkben,
Egymás szemébe nézni nem tudunk,
Itt sápadt minden.

Csókoljuk egymást biztatón, vadul,
Nappalba sír be minden csókos estünk,
Hiába minden, csók ha csókra hull,
Hideg a testünk.

S piros kertekből, úgy tetszik nekünk,
Közleg egy leány és egy ifjú ember
S mi ím egyszerre forrón ölelünk,
Nagy szerelemmel.

-26-

Egy ócska konflisban.

Királyném, kigyultak a lángok,
Aranyos hintónk íme száll,
Ma a nép közé vegyülünk el,
Te a királyné s én a király.
Lásd, ez a fényes kocsitenger,
A villámfényes fák alatt
Mi érettünk hullámszik, fénylik,
Hogy téged s engem lássanak.
Királyném, bocsásd le a fátylad:
Ma este kegyosztók leszünk.
(Döcög, döcög az ócska konflis
És mi sápadtan reszketünk.)

Királyném, megölnek a vágyak.
Sohse vágyott, mint te meg én,
Földi pár úgy az élet-csúcsra
És sohse volt még ily szegény.
Vágy, élet és sugár a lelkünk
És utunk mégis koldus-ut,
Jogunk van minden fényességhez,
Amit az élet adni tud,
Király vagyok és te királyné,
Hát trónunk sohse lesz nekünk?
(Döcög, döcög az ócska konflis
És mi sápadtan reszketünk.)

-27-

-28-

Léda a hajón.

Hurráh, jön az Öröm hajója
És hozza Lédát már felém.
Virágos, pompás szőnyegén
Én asszonyom már látlak, látlak:
Hajadban a vérvörös rózsa.
Ugy-e kívánsz? Én is kívánlak.
Hurráh, mi rég nem láttuk egymást.

Óh jaj, szédülök itt a parton,
Óh jaj, most mindjárt itt leszel,
Kérdezlek majd és kérdezel
És összechap két szomju-lélek
És fejemet kebledre hajtom.
Jaj ne. Ne jöjj. Reszketek, félek.
Oh jaj, mi rég nem láttuk egymást.

-29-

Ima Baál istenhez.

Oh Baál, Nagyur, ez az irgalom-óra,
Mi itt a gályán most hozzád kiáltunk,
Nézz hát reánk, reánk, két kárhozóra.
Nem én reám. Hisz én mi vagyok? Féreg.
Pártütő isten, összetépett lélek,
Elesett titán. De itt van a párom:
Kegyetlen, nagy Baál, jóságodat várom.
Bus asszony-ember, de lelke Nap üszke,
Szomorú szemű, de nagyszomjú, büszke,
Didó királynő, csókolva is vádló,
Hajh, beteg csókú, de mindenre váró,
Bíborra termett, egyetlen egy némbor.
Óh Baál, álj mellénk lelked kegyelmével.
Minden-Pénzeknek trónján valahol
Fordítsd felénk fényes, kegyetlen arcod.
Én harcolnék. Megharcolnám a harcot,
Tudok alázva élni, lélek-áron,
De nézz reá: királynő az én párom,
Selyemvánkost áztathat csak a könnye,
Selyemzászlót lengethet csak a gályánk.
Oh öntsd reánk aranykönnyed folyását,
Oh öntsd reánk, véres aranyak atyja,
Oh nézz reánk, a két legkoldusabbra.
Ha ide néznél, vad aranyszíved
Összeszorulna. Könnyed eredne,
S úszó, sötét gályánk szőnyegére
Óh hullna az arany, hullna egyre.

-30-

-31-

A tó nevetett.

Alkonyban szálltunk
Együtt a tavon,
Idegen ölü,
Ringató ölü,
Félelmes ölü,
Mélyvizű tavon.
Régi kínoknak
Bús köntösében
Úsztunk a tavon
S az éjre vártunk.

Öreg hajósunk
Karja reszketett,
Havas ormokról
Zúgtak a szelek,
A tó harsogott,
Hívott, kiabált,
Zúgott, jajgatott,
A tó nevetett.
Szálltunk, hajóztunk.

(A kínjainkat
- Súgtam csendesen -
Oldjuk végre fel.
Szent sír ez a tó,
Szerelmes karú,
Titkot őriző.
Ez ölelni tud,
Örökre ölel
És áldva ringat.
Nem tudja senki,
Ha ő átkarol,
Zuhanjunk, gyere.)

-32-

Ó néz, néz reám
És búsan tekint
És vágyón tekint
A partok fele.
Szállunk, rohanunk:
Óh menni, menni,
Óh élni tovább,
Bús kínok alatt
Járni, szenvedni,
De lenni, lenni.
A tó nevetett
Utánunk vadul,
A mélyvizű tó,
Idegen ölü,
Szerelmes ölü,
Áldott karú tó.
A tó nevetett,
S bármerre megyünk
Azóta mindig:
Minden alkonyon
Halljuk nevetni.

-33-

-34-

Meg akarlak tartani.

Őrjít ez a csókos valóság,
Ez a nagy beteljesülés,
Ez a megadás, ez a jóság.

Öledbe hullva, sírva, vágyva
Könyörgök hozzád, asszonyom:
Üzz, kergess ki az éjszakába.

Mikor legtüzesebb az ajkam,
Akkor fagyjon meg a tied,
Taposs és rúgj kacagva rajtam.

Hóhérok az eleven vágyak,
Átok a legszebb jelen is:
Elhagylak, mert nagyon kívánlak.

Testedet, a kéjekre gyultat
Hadd lássam mindig hódítón,
Illatos vánkosán a multnak.

Meg akarlak tartani téged,
Ezért választom őródül
A megszépítő messzeséget.

-35-

Maradjon meg az én nagy álmom
Egy asszonyról, aki szeret
S akire én örökre vágyom.

-36-

Csak jönne más.

Hódolni kergetem elébed
A vágyak éhes csapatát,
Nomád, vad, büszke csapatát
A vérnek.

Irigyellek, szánlak, utállak,
Szerencsés koldusasszonya,
Királyi koldusasszonya
A Vágynak.

Csak tudnék én mást úgy kívánni,
Mint téged. Óh csak jönne más.
Egy más asszony. Valaki. Más.
Akárki.

-37-

A Léda szíve.

Boszorkák dobáltak meg

A bús csodáknak ligetében.
Én nem féltem. Én sohse féltem.
De a szeretóm elszaladt.
Szép szeretóm: az ifjú Mosoly.

*

Sírtak s nevettek a boszorkák.
Köd volt és a gyászos vak éjben
A bús csodáknak ligetében
Zuhogva hulltak a szívek
S én elfödtem az arcomat.

*

Szíveket dobtak a boszorkák.
Én nem féltem. Én sohse féltem.
A bús csodáknak ligetében
Állottam búsan, egyedül.
A ködből hulltak a szívek,
Csúnya, kicsiny, kemény szívek.

*

Egyszerre szétszálltak a boszorkák,
Könnyesen, csöndben és fehéren
A bús csodáknak ligetében
Egy asszony jött fényben felém
S én ráemeltem arcomat.

-38-

*

Szemembe nézett s szívéért nyúlt,
Az arcomon még most is érzem:
A bús csodáknak ligetében
Arcomhoz vágta a szívét,
Meleg, beteg, szegény szívét.

-39-

Léda Párisba készül.

Van valakim, aki Minden,
Aki elhagy, aki itthagyt:
Páris, Páris, állj elébe,
Téritsd vissza, ha lehet.

Állj elébe s mondd meg néki,
Hogy én fiad vagyok, Páris,
Elúzóttan, számúzóttan,
Messze tóled. De fiad.

Mondd meg néki, hogy te küldted
Magad helyett bús fiadnak,
Kis szerelmét az életnek
Ne vegye még tőlem el.

Élni, élni, be jó volna,
Ámulni még. Páris, Páris,
Üzend meg a leányodnak:
Hogy ha elmegy, meghalok.

-40-

Az utolsó mosoly.

Óh, nagyon csúnyán éltem,
Óh, nagyon csúnyán éltem:
Milyen szép halott leszek,
Milyen szép halott leszek.

Megszépül szatir-arcom,
Megszépül szatir-arcom:
Mosoly lesz az ajkamon,
Mosoly lesz az ajkamon.

Üveges, nagy szememben,
Üveges, nagy szememben

Valaki benneragyog,
Valaki benneragyog.

Mosolyos, hideg ajkam,
Mosolyos, hideg ajkam:
Köszöni a csókodat,
Köszöni a csókodat.

-41-

Vén faun üzenete.

Bús maskarája a világnak,
Apolló, a faun-mezü:
Üzenek néked, Léda. Várlak.

Tavasz van itt a Duna-tájon
És én olykor vért köhögök,
Szép itt az élet, csupa álom.

Pán-kereső utamba most már
Mámor-gályák utasa én
Itt állok a zord Bizonyosnál.

A lelkem még ronggyá-szedettebb,
Testem röpítné könnyű szél
Hádesz felé. És, és: szeretlek.

Új dalokat nem hallasz tőlem,
Csókom sincs csókolnivaló,
De kellesz e tavasz-időben.

Hogy akkor majd rám hajoljál,
Fülembé csókold, mit te tudsz
«Csúf faunom Apolló voltál.»

-42-

Várnak reánk Délen.

Sikongnak a meleg szelek
Messze Délen, messze Délen,
Várnak reánk, várnak reánk
Valahol egy tengerszélen.

Ott hallgattuk valamikor
Lármáját nagy, kék vizeknek.
Nem hallunk mi, nem hallunk mi
Soha szebbet, soha szebbet.

Bárka áll a kék vízen most,
Útra indul talán már ma,
Ha lekésünk, ha lekésünk
Sohse tér meg az a bárka.

Sikongnak a meleg szelek.
Kék tengernek kék vizében
Üresen úszik a hajónk
Messze Délen, messze Délen.

-43-

Héja-nász az avaron.

Útra kelünk. Megyünk az Őszbe,
Vijjogva, sírva, kergetőzve,
Két lankadt szárnyú héja madár.

Új rablói vannak a Nyárnak,
Csattognak az új héja-szárnyak,
Dúlnak a csókos ütközetek.

Szállunk a Nyárból, úzve szállunk,
Valahol a Őszben megállunk,
Fölborzolt tollal, szerelmesen.

Ez az utolsó nászunk nekünk:
Egymás húsába beletépünk
S lehullunk az őszi avaron.

A MAGYAR UGARON

-44-

-45-

-46-

-47-

A Hortobágy poétája.

Kúnfajta, nagyszemű legény volt,
Kínzottja sok-sok méla vágynak,
Csordát őrzött és nekivágott
A híres magyar Hortobágnak.

Alkonyatok és délibábok
Mefogták százszor is a lelkét,
De ha virág nőtt a szívében,
A csorda-népek lelegelték.

Ezerszer gondolt csodaszépet,
Gondolt halálra, borra, nőre,
Minden más táján a világnak
Szent dalnok lett volna belőle.

De ha a piszkos, gatyás, bamba
Társakra s a csordára nézett,
Eltemette rögtön a nótát:
Káromkodott vagy fütyörészett.

-48-

El a faluból.

A kis harang a régi,
Mely belezúg a csöndbe,
A szürkeség a régi,
Főlévirít a tavasz.

Minden, minden a régi,
De én hol élek, járok?
Nem voltam ilyen messze,
Nem voltam soha, soha.

Belehalok, ha mondják,
Hogy én itt szálltam útra,
Megttagdom a csókot,
Amely útra indított.

Én a bolondos zajnak,
Én a cifra Városnak
Vagyok a kóbor lelke,
Ne gyalázz meg hát, falu.

Óh kapj fel, innen Város,
Ragadj el innen, Város:
Kik messze kiröpültek,
Sohse térjenek haza.

-49-

Búcsu Siker-asszonytól.

Nem kellek. Jól van. Jöjjön, aki kell.
Lantot, hitet vígan szegre akasztok.
Kicsit pirulok. Én és a Siker?
Jöjjenek a tilinkós álparasztok,
Jöjjenek a nyafogó ifju-vének,
Jöjjenek a finom kulturlegények.
Nem is tudom, hogy mi történt velem,
Hát sokat érne itt a győzelem?
S én száz archan is kínáltam magam,
Vénleánykodtam. Pfuj. Már vége van.

Ügyes kellner-had famulusa tán?
Éhes szemben vörös, vadító posztó?
Legyek neves hős kis kenyércsatán?
Fussak kegyért én, született kegyosztó?

Eh, szebb dolog kopott kabátba szokni,
Úri dölyffel megállni, mosolyogni,
Míg tovább tánczol kacsintva, híva
A Siker, ez a nagy hisztérika.
Nyomában cenkek. No, szép kis öröm.
Ezekkel együtt? Nem, nem. Köszönöm.

-50-

Ének a porban.

Roggyant a lábam, süppedt a mellem,
Itt az ideje, össze kell esnem.
Lerogyok vígan, elnyúlok bátran,
Lalla, lalla,
Rokkantak halmán, nagy éjszakában.

Nagy rokkánásom kinek se fájjon,
Nem első hullás ezen a tájon:
Ki magyar tájon nagy sorsra vágyik,
Lalla, lalla,
Rokkanva ér el az éjszakáig.

Mocsaras rónán bércekre vágytam,
Egy kis halomig hozott a lábam.
Forró, szűz lelkünk rakjuk a sutra,
Lalla, lalla,
Be megjártad itt, óh Zaratusztra.

Ám néha mégis szóljon az ének
Bús ég-vívásnak, átok-zenének,
Csalogatónak. Hadd jöjjön más is,
Lalla, lalla,
Rokkanjon más is, pusztuljon más is.

-51-

A Tisza-parton.

Jöttem a Gangesz partjairól,
Hol álmodoztam déli verőn,
A szívem egy nagy harangvirág
S finom remegések: az erőm.

Gémes kút, malom alja, fokos,
Sivatag, lárma, durva kezek,
Vad csókok, bambák, álom-bakók.
A Tisza-parton mit keresek?

-52-

Költözés Átok-városból.

Nekropoliszban zene zendült
Egy süket, őszi napon.
Én már meghaltam akkor régen
S feküdtem vörös ravatalon.

Sírt az ajtóm. Csöndben belépett
Valaki és nevetett,
Valaki, kiért sokat sírtam
S akit halottan is szeretek.

Megsímogatta sárga arcom
És kacagott, kacagott:
«Fény-emberem idekerültél?
Csúf Budapest a ravatalod?»

«Hát nem emlékszel már a fényre,
Mely déli sírokra száll?
Itt Budapesten csúf az élet
S ezerszer csúfabb a halál».

«Gyere innen Átok-városból,
Gyere halottam, velem,
Itt nem lehet szépet álmodni,
Itt nincsen könnyes nagy szerelem.»

És kezeim puhán megfogta

-53-

És kacagott, kacagott
S azóta déli temetőbe
Készül egy szegény halott, halott.

-54-

Lelkek a pányván.

Kipányvázták a lelkeket,
Mert ficánkolt csikói tűzben,
Mert hiába korbácsoltam,
Hiába úztem, hiába úztem.

Ha láttok a magyar Mezőn
Véres, tajtékos, pányvás ménét:
Vágjátok el a kötelét,
Mert lélek az, bús magyar lélek.

-55-

Korán jöttem ide.

Későn jött az az asszony
Aki néz, akit áldok
És ez a Puszta megöl,
Hol hasztalan kiáltok.

Óh ez a nagy sivatag,
Óh ez a magyar Puszta,
Szárnyaimat már hányszor
Sározta, verte, húzta.

Ténfergek s már az sincsen,
Ami könnyre fakasszon:
Korán jöttem én ide
S későn jött az az asszony.

-56-

A krisztusok mártirja.

Vad, nagyszerű rajongást oltott
Az Érnek partja én belém,
Csupa pogányság volt a lelkeim,
Gondtalan vágy és vak remény.
Forgott körültem zagyva módon
Lármával, vadul a világ
És én kerestem egyre-egyre
Valami nagy Harmóniát.

Paraszt Apollónak termettem,
Ki dalos, erős és pogány,
Ki szeretkezve és dalolva,
Dől el az élet alkonyán.
Pogány erőtől, daltól, vágytól
A lelkeim immár nem buzog,
Megöltek az evangélisták,
Az életbölcsek, krisztusok.

-57-

A lelkek temetője.

E föld a lelkek temetője,
Ciprusos, árva temetője,
Sok vér ömlött itt valaha
S maggyilkos méreg lett belőle.

Itt azok éltek, kik nem éltek,
A legkülömbek sohse éltek,
Itt meddő a nagy gerjedés
S százszor boldogak a vetéltek.

Ez a szomorú magyar róna,
Halálszagú, bús magyar róna,
Hány megölt lélek sikoltott
Bús átkot az egekig róla.

Óh boldogok itt, kik nem éltek,

A legkülömbek sohse éltek,
Itt meddő a nagy gerjedés
S százszor boldogok a vetéltek.

-58-

Ihar a tölgyek közt.

Száradjon ki az iharfa,
A büszke fa, a magyar fa,
Amely engem gyökerével,
Bever, lehúz, ide láncol.

Leveleit elhullassa,
Virágait korán esse,
Sohse lássa, sohse lássa
A szent Napot terebélyel.

Lombtalan lomb a mi lombunk,
Virágölő a virágunk,
Árnyéktalan az árnyékunk.
Miért legyünk erdő csúfja?

Álljunk az Égnek meredten,
Lombtalanul ő is, én is.
Tölgyek között, tölgyek között
Nyomorultul miért éljünk?

-59-

Elúzótt a földem.

Az én földem aludni akar,
Itt most szent, néma árnyak ingnak.
Engem ideűztek a hegyek,
Ez az én földem. Itt ütök
Téli tábort az álmainnak.

Kék hegyek ködje omlik ide,
Hóharmatos a tarka avar,
Az én földem aludni akar:
Pedig én ide ünnepre jövök,
Fura lányokkal jövök ide:
Rózsá-lugas kell, nászágy kell nekünk,
Hahó vén alvó, itt megpihenünk.
Meddő álmok e sápadt némberek,
Menyasszony mind, az egész sereg,
Elmúlt a nyár s ez mind nászágyra vár:
Kódharangok búgnak, zene szól,
Jön a vőlegény a hegyek alól.

Hideg ez a sík, fátyolos arcú.
Átgázolom a ködtakarót. Csönd.
Dobogok lábammal a földön,
Hiába költöm, hiába költöm:
Az én földem aludni akar.
Károgó varjak csapata száll,
De néma, de csöndes az avar.

-60-

«Megjöttem. Hallod. Én vagyok itthon,
Aki rég elment, az a fiad.»
Bomlik a fátyol, reszket a sóhaj,
A hullafoltos, vén Alvó riad.
«Honnan jösz?» «A városból jövök,
Hozzad jövök, már rég haza vágyom.»
«És mit akar itt e cifra sereg?»
«E cifra sereg? Hát látod te is?
Ez mind csak álom, néhány nyári álom.
Forrók, buják, meddők szegények,
Együtt bolyongtunk, velük élek,
Nem tudta megáldani sehogy
Szomjas méhüket a városi nyár,
Erődért jöttünk a nagy pillanathoz,
Ez a meddő sereg csodásra vár.»

A köd kavargott, rám ült, befedett,
Átokzsivaj zúgott az avaron:

«Legyetek meddők, így akarom.
Bomló, beteg vágy nászt itt nem terem,
Az én síkomon nyílt a szerelem.
Itt a Jövő az úr a csók felett,
Itt nyáron szeret, a ki szeret.
Úzó vágnak itt nem üt csókos óra,
Pusztulj innen város beteg lakója,
Itt szűz világ van, álomnak szaka
S nem villámfényes nap az éjszaka,
Betelő a vágy, testes az álom,
Az élet mindig győz a halálon,
Itt álom és csók tiszta és egész,
Utánuk nem láz jó: szent pihenés.
Itt kínzó láz nem pusztít a szíven:
A sík ölel, terem és megpihen.
Az én sík-lelkem benned a lélek,
Neked nem kellett a sík-élet:
Szólít a város, várnak a hegyek,
Én idegennek ágyat nem vetek.
Bús álmaiddal vándorolj tovább,
Oda, hol egymás öldöső fele,
A Csóknak és Termésnek istene,
Oda, hol célja, rendje nincs a csóknak
S becsük van a magtalan álmodóknak
Hol betelő vágy nincs s örök a láz:
Itt nincs már csók, megérett a kalász.»

-61-

Kalásztalan, bús lelkem indult,
Elhalt a ködharangok hangja s a zene
S én szálltam az álom-lányok csapatával
A város fele.

A szárnyam súlyos, szörnyű nesztelen,
Nézem a várost és nincsen szemem,
Sírnék: nincs könnyem, szólnék: nincs szavam,
Csak szállok búsán, némán magasan:
Elűzött a földem.

-62-

-63-

Találkozás Gina költőjével.

Hahó, éjszaka van,
Zúgó vadonban őrület-éj,
Hahó, ez itt a vaáli erdő:
Magyar árvaság,
Montblank-sivárság,
Éji csoda és téli veszély.
Hahó, a lábam félve tapos:
Amott jön Gina és a költő
És fölzendül a vad Iharos.
Csont-teste vakít
A nagyszerű vénnek,
Ginát vidáman hozza kezén,
Hahó Gina él.
Engedd a kezedről:
Ez az én asszonyom,
Az enyém.
És zúg az erdő, Gina remeg.
Léda. Kiáltok.
Léda. És néz reám
A csontváz-isten, lelkemnek atyja,
Néz és nevet.
Fölém mered csont-karja
A homlokomig, simogatón, felém
És az erdőn kigyulad a fény.
Hahó, száll Léda, Gina fut
S a fák közt az örök egyedülség
Bús, magyar titka zúg.
Hahó, őrület-éj.
Szent csont-lábakhoz
Vergődve esem
És zúg az erdő sorsot-hirdetón
Félelmesen.
S homlokomon simogat kezével
A Montblank-ember,
Én szent elődöm, nagy rokonom

-64-

S itt érezek
Egy szent kezét azóta mindig,
Egy csont-kezet
A homlokomon.

-65-

A magyar Ugaron.

Elvadult tájon gázolok:
Ős, buja földön dudva, muhar.
Ezt a vad mezőt ismerem,
Ez a magyar Ugar.

Lehajlok a szent humusig:
E szűzi földön valami rág.
Hej, égig-nyúló giz-gazok,
Hát nincsen itt virág?

Vad indák gyűrűznek körül,
Míg a föld alvó lelkét lesem,
Régmúlt virágok illata
Bódít szerelmesen.

Csönd van. A dudva, a muhar,
A gaz lehúz, altat, befed
S egy kacagó szél suhan el
A nagy Ugar felett.

A DALOLÓ PÁRIS

-66-

-67-

-68-

-69-

Egy párisi hajnalon.

Sugaras a fejem s az arczom,
Amerre járok, száll a csönd, riad,
Fölkopogom az alvó Párist,
Fényével elönt a hajnali nap.

Ki vagyok? A győzelmes éber,
Aki bevárta ime a Napot
S aki napfényes glóriában
Büszkén és egyedül maga ragyog.

Ki vagyok? A Napisten papja,
Ki áldozik az éjszaka torán,
Egy vén harang megkondul. Zúghatsz.
Én pap vagyok, de pogány pap, pogány.

Harangzúgás közt, hajnalfényben
Gyujtom a lángot a máglya alatt,
Tánczolnak lelkemben s a máglyán
A sugarak, a napsugarak.

Evoé szent ősz láng, Napisten.
Még alszik itt e cifra rengeteg,
Én vártam, lestem a te jöttöd,
Papod vagyok, bolondod, beteged.

-70-

Sápadt vagyok? Piros sugárt rám.
Boldog Ad üköm pirosabb legény
Volt ugyebár, mikor papod volt?
Hej sápadok már ezer éve én.

Szent Napkeletnek mártirja vagyok,
Aki enyhülést Nyugaton keres,
Táltosok átkos sarja talán.
Sápadt vagyok? Oh fess pirostra, fess.

Gyülölöm dancs, keleti fajtám,
Mely, hogy kifáradt, engemet adott,
Ki sápadtan fut Napnyugatra,
Hogy ott imádja Urát, a Napot.

Hogy volt? Mindegy. Fáradt a vérem,
Imádom a fényt, lángot, meleget,
Keresek egy csodát, egy titkot,
Egy álmat. S nem tudom mit keresek.

Keleti vérem, ez a lomha,
Szomjúhozóan issza Nyugatot:
A Napisten legbúsabb papja
Rég kiszórt, fáradt sugara vagyok.

Egy nóta csal. Rég dalolhatta
Szent Ázsiában szép, vad barna lány,
Egy illat űz, csodavirágból
Lehelte tán be egyik ósanyám.

Valami ősi, régi rontás
Száll előttem s én lehajtom fejem,
Várok valamit. S amit várok,
Nem dicsőség, nem pénz, nem szerelem.

Mit várok? Semmit. Egy asszony
Utamba állt és néha csókot ad:
Sohse látott ez a csókos Páris
Betegebb és szomorúbb csókokat.

Várok. Lesz egy végső borzongás,
Napszálltakor jön, el fog jönni, el
S akkor majd hiába ébresztnek
Könnyes csókkal és csókos könnyüvel.

Elmúlik a Napisten papja,
A legfurcsább és a legbetegebb,
Aki fáradt volt, mielőtt élt
S aki még Párisban sem szeretett.

Evoe szent ősláng, Napisten,
Kihuny a láng, Páris riadva zúg,
Uj csatára indul az Élet,
A nagyszerű, a pompás, a hazug.

Én is megyek, kóbor, pogány hős,
Uj balga Don, modern, bolond lovag,
Ki, mi van is, irtja, kiszórja
Önlelkéből az áldott álmokat.

Sugaras a fejem s az arcom,
Zúg a harang, megyek lassan tovább:
Megáldozott a dús Párisnak
Kövein a legkoldusabb nomád.

Három Baudelaire-sonett.

I.

Örökkön hajt a Démon, űz, kíséretet,
Halk levegőként úszkálgat körültem,
Tüdőmbe suhan s én gyötrődve égek
Örökös vágyban, szomjúságban, tűzben.

Néha, mert tudja, imádom a Szépet,
Elém a legszebb néember képét hozza,
Képzelt okot ad, száz hazug mentséget
S kapatja ajkam gonosz italokra.

Isten arcától így visz messzebb, messzebb,
Engem lihegőt, fáradtat, tépettet,
El, a nagy Untság bús sivatagára.

Zavart szemembe kap s előttem vágat,
Piszkos rongyok és nyitott sebek árnya
S egész rémes tára a Pusztulásnak.

II.

Édes és kínos a pislogó lángba

Meredni s várni téli éjben, csöndben,
Miként száll, száll föl a multaknak árnya,
Míg a harangok búgnak kint a ködben.

Boldog a harang, mely vénhedten is cseng
S ifjú torokkal küldi messze tájra
Hívó, szent dalát, mindig bátran, frissen,
Miként őrásátor vén, hű katonája.

Csak az én szegény, bús lelkem repedt el
S ha hideg éjek rémét dalsereggel
Vágyik elúzni, hangja csuklik, retten:

Mintha egy vértó partján elfeledten
Holttestek alatt sebesült hörögne,
Ki ott vész kínban, lenyomva örökre.

III.

Bűvös, szép őszi ég vagy, tündöklés, rózsaszírom.
Bennem a szomorúság tengere sírva árad
S ha visszafut, otthagyja fanyar, bús ajkaimon
Maró emlékezetét keserű iszapjának.

-75-

Kezed hiába csúszik alélt keblemen tova,
Amit keres, barátnőm, marczangolt hely, üres rég,
Széttépte azt az Asszony vad karma, éhes foga,
Óh ne keresd a szívem, az állatok megették.

Palota volt a szívem s a tömeg befertőzte,
Most benne orgiáznak, gyilkolnak, civódnak ott.
Meztelen kebled körül parfüm szálldos felhőzve.

Lelkek kemény korbácsa, óh Szépség. Te akarod.
Lobbantsd fel ünneppiros lángjával tűzszemednek
A rongyokat, amiket a rablók itt feledtek.

-76-

Jehan Rictus strófaiból.

Koldusait a csóknak és reménynek,
Kiket legyőzött, letiport az Élet,
Ha dús leszek majd, én a koldus, árva,
Behívom egy új, fényes palotába.
Milyen sereg lesz. Már előre látom:
Jönnek rongyokban, véznán, halaványon,
Akiknek mindig hazudott az Élet,
A megcsömörlők, undorodtak, vének,
A kiknek hátát véresre taposták
Birkózni tudó, ügyesebb legények.

*

Ház lesz. Tán kunyhó. Vagy egy deszka-pad tán,
De irgalom fog lakozni felette,
Nem mint a jó szív sok bűzös barakkján,
Hol elkönnyvelik az irgalmasságot
S hol nem lel senki könnyre, szeretetre.
Ház, hol nem hull ránk megvetés és átok.

*

Istenem. Egy ház. A mienk egészen.
Hol nincs házmester, fertály és robot-nap,
Hova a fáradt bátoran benyithat,
Csak érezze, hogy a földön van épen
S pihegget bátran, szabadon és mélyen.

-77-

II.

Él minden szívben egy bolond Kiméra,
Van mindenkinek álom-szeretője:
Ráleltem én is már a magaméra.
Enyém. Ne fájjon a más feje tőle.

Hajh, mert veszett egy legény vagyok én ám:
Amíg mások a vackon szenderegnek,
Én egy Madonnát hívogatok némán,
Nagyasszonyát az esett embereknek.

Bolond kis eset. Sokszor sírni késztet:
Nyakig a szennyben, mindig akkor látom,
Mikor a hátam gyöngye egy ütésnek
S bőröm egy garast nem ér örök áron.

Mikor húz a sár s mint a puskafojtást,
Úgy rágom össze fogammal a szitkom,
Mikor vergődöm és dühöngök folyvást,
Akkor jelensz meg én sugaras Titkom.

Ott a barakkban, ott látom az ágyon,
Őt a csodásat, szűzet és fehéret.
- Te, Te, Királynő, én rongy nyoszolyámon?
S elszáll holt fénnel, mire odaérek.

Hogy ki? Nem tudom. És sohase kérdem.
Ugy kél föl bennem, mint nyáreste Holdja,
Ugy lobog, mint a fáklya csodafényben,
Ő az én lelkem lobbantó koboldja.

Éjem és Sorsom egy mély katlanában
Valahol les rám. Melle nyíló rózsa,
Úgy tüzel, úgy ég két szeme a vágyban,
Bennük buzog tán minden Idők csókja.

Ő tán a Szépség, Irgalom? Be várom.
S Ő én reám vár. Be régen is várhat,
Míg átgázolok könnyen, véren, sáron.
Ő nem csúfolja az én rossz ruhámat.

Óh, messze van még. Szent, sápadó árnya
Behúll vermén a titkos, barna Estnek,
Síroknak földjén lehet a hazája,
Hol süket kéjjel, álomban szeretnek.

De egyszer. Nyirkos, gyilkos, éji órán,
Óh borzalom és keserűség Éje,
Könyörülsz majd az aszfaltok lakóján
S szúzen, csókosan elküldöd eléje.

De kit? (Óh rongyos koldus, bamba, léha,
Hogy a te vágyad vágyakat fakasszon?
Nézted tükörben vánnyadt tested néha?)
Hol az a híres, csókos, szűz Menyasszony?

Én istenem. Hisz olyan mindegy végre,
Azért szeretne, hogyha élne, vóna.
(Baktass, rohanj hát tovább a vad éjbe
S álmodj, ha még tudsz, álmok álmodója.)

Este a Bois-ban.

Befődte lelkemet és Párist
Muzsikás, halk, szomorú este,
Eltévedtünk. A nagy Bois-ban
A kocsim az utat kereste.
És mintha rólunk ki se tudna,
És mintha minket ki se várna,
Baktattunk álmos gördüléssel.
Nagymessziről zúgott a lárma,
A fákon át hívtak a mécsek,
Szomorú volt nagyon a lelkem,
A kocsis nótát füttyörészett.

Nagy éjszakába mintha hullnánk,
Csoda-világba, végtelenbe,
Új, titkos földre, új időbe,
Új létezésbe, új jelenbe,
Szent árnyak kerengtek előttünk.
Hahó, kocsis: kis, fehér házba

Amott, amott. Hahó. Repüljünk.
Hajts, hajts. A múltba, ifjúságba.
Ott. Látom. Jaj. Villámos élet,
A nagy Bábel útjára hágtunk.
Sírtam. A kocsis füttyörészett.

-81-

A Gare de l'Est-en.

Reggelre én már messze futok
S bomlottan sírok valahol:
Most sírni, nyögni nem merek én,
Páris dalol, dalol.

Én elmegyek most, hazamegyek,
Már sziszeg, dohog a vonat,
Még itt van Páris a szívemen
S elránt az alkonyat.

Most fűt bolond-sok álmom alá
A füttyös, barna szörnyeteg.
Holnap fehérebb én leszek-e?
Vagy a svájci hegyek?

Holnap fehérebb én leszek, én
Téli sírkertek szele jó,
Küldi már a csókjait nekem
A magyar Temető.

Óh az élet nem nagy vigalom
Sehol. De ámulni lehet.
Szép ámulások szent városa,
Páris, isten veled.

-82-

Az én hűtlen, beteg istenem
Ülj itt mindig vad torát:
A tűzcsóvás felséges Öröm.
Dalolj, dalolj, tovább.

Tőled hallja a zsoltárokat
E koldus, zűrös, bús világ
S az életbe belehazudunk
Egy kis harmóniát.

Dalolj, dalolj. Idegen fiad
Daltalan tájra megy, szegény:
Koldus zsváját a magyar Ég
Óh küldi már felém.

Fagyos lehellet és hullaszag
Száll ott minden virág felett.
Elátkozott hely. Nekem: hazám.
A naptalan Kelet.

Mégis megyek. Visszakövetel
A sorsom. S aztán meghalok,
Megölnék a daltalan szívek
S a vad pézsma-szagok.

Megölnék s nem lesz mámorom,
Kinyúlok bután, hidegen.
Páris, te óriás Daloló,
Dalolj mámort nekem.

-83-

Csipkésen, forrón, illatosan
Csak egyszer húllna még reám
S csókolná le a szemeimet
Egy párisi leány.

Az alkonyatban zengnének itt
Tovább a szent dalok.
Kivágtatna a vasszörnyeteg
És rajta egy halott.

-84-

Paul Verlaine álma.

Álmodom egy nőről, akit nem ismerek,
Forró és különös, áldott, nagy Látomás,
Aki sohasem egy s aki sohase más,
Aki engem megért, aki engem szeret.

Mert ő megért. Neki, óh jaj, csupán neki
Bús áttetsző szívem többé már nem talány,
Sápadt homlokomnak verejték-patakán
Frissítve omolnak az ő szent könnyei.

Barna, szőke, vörös? Óh, nem tudom én, nem.
A neve? Emlékszem: lágyan zendül, mélyen,
Mint kedveseinké ott lenn, a sírba lenn.

Nézése hallgatag szobrokénak mása,
Szava messziről jön, komoly, bús, fénytelen:
Mint elnémult drága szavak suhanása.

-85-

A Szajna partján.

A Szajna partján él a Másik,
Az is én vagyok, én vagyok,
Két életet él két alakban
Egy halott.

A Duna partján
Démonok üznek csúfot velem,
A Szajna partján álmokba von be
Százféle, szűz szerelem.

Rákacag Páris
S a boldog Másik visszakacag,
Itt röhejes mámorba kerget
Vijjogó, éji csapat.

Ott szebb vagyok, nemesebb, hősebb,
Sejtelem-csók minden dalom,
Szent Cecilia hajol lelkemre
Álmatagon.

A Duna partján
Céda lányhoz hajt durva öröm,
A bor ad álmat
S a poharamat összetöröm.

Ott: ring lelkem muzsikás alkony
Szent zsviváján
S úgy csókolom meg az életet,
Mint orkideát a Léda haján.

-86-

SZŰZ ORMOK VÁNDORA

-87-

Sóhajtás a hajnalban.

-88-

-89-

Óh pirban fürdő
Szépséges világ,
Pihent testeknek
Boldog, lomha kéje,
Rejtelmes, fényes,
Ezer puha fészku
Gyönyörű város.
Óh szent hajnal-zengés:
Élet szimfóniája,
Csodálatos Élet,
Be jó volna élni.
Mennyi öröm zúg
És mind a másé,
Mennyi arany cseng
És mind a másé,
Mennyi erő küzd

És mind a másé,
Mennyi asszony van
És mind a másé,
Mennyi új kéj zsong
És mind a másé,
Mennyi szándék tör
És mind a másé,
Mennyi minden van,
Mennyi szép minden,
Mennyi szent minden
És mind a másé.

-90-

-91-

Szívek messze egymástól.

Valahol egy bús sóhaj szállt el
S most lelkemen pihen,
Valahol kacagás csendült most
S mosolyog a szívem.
Valahol szép lehet az élet,
Mert lány után futok
S valahol nagy lehet az átok,
Mert sírni sem tudok.

Valahol egy szívnek kell lenni,
Bomlott beteg szegény,
Megölte a vágy és a mámor
Éppúgy, mint az enyém.
Hallják egymás vad kattogását,
Míg a nagy éj leszáll
S a nagy éjen egy pillanatban
Mind a kettő megáll.

-92-

A csókok átka.

Valami szent, nagy éjszakán
Vad nászban megfogant az élet
S azóta tart a nász örökké,
Minden kis mozgás csókba téved.
Csókok világa a világunk,
Csókban fogan a gondolat,
Kicsi kis agyvelő-csomócskák
Cserélnek tüzes csókokat
S a legforróbb csókból szület meg
A legszebb, legnagyobb ige,
Mely hódítóan csap belé
A végtelenbe, semmibe,
S a leglanyhább csókból fakadt ki
A szürkeség, a régi mása:
Nincs vad párzás, nincs tüzes csók ma
S nincs a világnak messiása.
Ugy van talán: szép a világ s jó,
Mi vagyunk satnyák, betegek,
Jégfagyos csókokban fogantunk
S a fagy a lelkünk vette meg.
Szent kéj a csók és szent az élet,
A párzás végtelen sora
S átok a csók, átok az élet,
Ha nincs a csóknak mámore,
Az eltúrt csókok tunya nászán,
A langyos csókok éjjelén
Az átok egyre nő fölöttünk
S így lesz az élet lomha, vén.
S így leszünk mi, párzó királyok,
Kopottak, búsak, betegek,
Kiknek csókolni szomjas tűzzel
Már nem szabad és nem lehet.
Ha szomjas ajkak szomjas csókot
Csak szomjas ajkra hintenek,
Ma ez a föld üdvök Olimpja
S nem laknak itt: csak istenek.

-93-

-94-

Vizió a lápon.

Ez itt a láp világa. Szürke,
Silány, szegény világ. Megülte
Az örök köd, mely egyre rémit.
A láplakók közt várom én itt
Az én szép, fényes reggelem,
Bús esti köd rémit s borul rám,
De az a reggel megjelen.

Rémek között, gomolygó ködben
Elszürkül minden itt a lápon,
A lelkem villan néha-néha,
Szikráit a rémekre hányom
S hogy el ne ízzék, hogy legyen:
A szürkéségből néha-néha
Kidugom büszke, nagy fejem.

Vagyok fény-ember ködbe bújva,
Vagyok veszteglő akarat,
Vagyok a láplakók csodája,
Ki fényre termett s itt marad,
Ködomlasztó reggelre várva,
Várván, jön-e a virradat.

Az lesz virradat. Csoda-reggel.
Vulkánhegyek nőnek a lápon,
Jön a sugár egész sereggel,
Végigcikázik a világon.
Lángoszlop lesz, mi most ködös rém,
Lángfolyó lesz a szenny, salak
S a veszteglő bús akaratból
Lesz diadalmas akarat.

Talán vulkán-hegyekre lépek
Vérvörös, büszke lobogóval
És torlaszok fölött süvöltök
Rombolni hívó bomba-szóval,
A büntengert szabadítom föl,
Hogy kiszakítson nádat, tölgyet,
Hogy végtől-végig hömpölyöggjön,
Hogy megtisztítsa jól a földet,
Hogy tobzódják a rég veszteglő,
A gátra szomjas akarat.

De lehet, hogy a vulkán-hegyre
Fölnevet hozzám egy alak.
Arany-vörös hajtenger földje,
Fehér hab legyen melle, válla,
Gyilkos szemű, forrón lehellő
Legyen majd ez az ördög lánya
S én elhajítom lobogómat,
Rohanok, bukom ő elébe,
Égetni vágyva, lángban égve,
Százszorozva duzzad föl bennem
A láp lenyűgözött hatalma:
Ráomlom gyilkos szerelemmel,
Beföd az arany-vörös tenger
S én elmerülök ölte, halva.

Az én menyasszonyom.

Mit bánom én, ha utcasarkok rongya,
De elkísérjen egész a síromba.

Álljon előmbe izzó, forró nyárban:
«Téged szeretlek, Te vagy, akit vártam.»

Legyen kirugdalt, kitagadott, céda,
Csak a szívébe láthassak be néha.

Ha vad viharban átkozódva állunk:
Együtt roskadjon, törjön össze lábunk.

Ha egy-egy órán megtelik a lelkünk:

Üdvöt, gyönyört csak egymás ajkán leljünk.

Ha ott fetrengnek lenn az utcaporba:
Borúljon rám és óvjon átkarolva.

Tisztító, szent tűz hogyha általéget:
Szárnyaljuk együtt bé a mindenséget.

Mindig csókoljon, egyformán szeressen:
Könnyben, piszokban, szenvedésben, szennyben.

-98-

Amiben minden álmom semmivé lett,
Hozza vissza Ő: legyen Ő az Élet.

Kifestett arcát angyalarcnak látom:
A lelke lenne: életem, halálom.

Szétzúzva minden kőtáblát és láncot,
Holtig kacagnók a nyüzsgő világot.

Együtt kacagnánk végső búcsút intve,
Meghalnánk együtt, egymást istenítve.

Meghalnánk, mondván:
«Bűn és szenny az élet,
Ketten voltunk csak tiszták, hófehérek.»

-99-

Ha fejem lehajtom.

Asszony ölébe ha lehajtom
Nagy, szomorú szatir-fejem:
Emlékezem.

Egykor nagy asszonyként bolyongtam,
Forró és buja tájakon
Álmatagon.

Messze és mélyen az Időben
Én asszony voltam: természetes,
Szerelme.

Jöttek utánam vézna ifjak
Símán, vágyóan, betegen:
Emlékezem.

-100-

Rettegek az élettől.

Hiába ragadnak szent mámor-hattyúk
Boldog, nagy Vizen,
Gágogását hallom józan ludaknak,
Nincsen semmi sem,
Ami megmaradjon.

Csukló zokogásom hallom előre,
Mikor nevetek,
Lelkem hollóinak káromlásába
Tréfás verebek
Belecsiripolnak.

Vágyakozni félek. A Teljesülés
Jön és meggyaláz.
Nyugalom sem kell, hisz vágdat utána
Egy vad mén: a Láz.
Jaj, rettegek élni.

-101-

Midász király sarja.

Susogó nádas mezejében járok,
Királyi bottal csapkodok kevélyen
És zúg a nádas csufondáros mélyen,
Királyi bottal valamerre járok.

Értem a titkot, a nádi beszédet,

Susog a nádas s én messzekiáltak:
Nádi világ, im megjött a királyod,
Midásznak sarja szállott im elébed.
S bármint kacagtok léha, lenge nádak,
Hódolni fogtok új Midász királynak,
Hódolni fogtok bizonyosan nékem.
Mert szent az őszám, szent királyi trónom:
Őszámot áldom, trónomat megóvóm
Itt a susogó nádak mezejében.
Hallod-e nádas? Be szép a világ itt.

Áldalak nádas, óh áldalak Élet.
Szépségedért, mely a vaknak világít,
Nyugalmadért, mely keresi a harcot,
Igazadért, mely süket fülbe harsog.
Áldom én mindazt, amit te adsz, Élet,
Nagy gyávaságod, mely ki fog a hőszám
S áldom Midászt: én számárfüles őszám.

-102-

Óh, király-őszám, be szép dolog élni
Számárfüllel és őszám királyi bottal,
Lelkendező, bolond, részeg robottal,
Óh király-őszám, be érdemes élni
Itt, a susogó nádak mezejében.
Áldalak újra, hálásan, kevélyen
Minden kis percért, amelyben örültem
És kacaghat itt a nádas körültem:
Ur és vidám lesz Midász sarja itten,
Kacagj csak nádas, én hiszek a hitben.

Akárhogy is, de gyönyörű a reggel,
Mely jönni fog majd hírrel, győzelemmel,
Szépek a dalok, melyek fognak zengni
És érdemes lesz őszámjéngve szeretni
A csókos asszonyt, ki majd eljön értem.
Szépek a vágyak, az álmod, a tettek,
A csókod, melyek ezután születnek
S szent vagyok én e részeg mámor-vértben.

Az el nem dalolt csodaszép daloknak,
A sohsem csókolt csókos asszonyoknak,
A csak álomban élő büszke tettnek,
A szép holnapnak, meg nem érkezettnek
Vagyok király, vagyok büszke hőszám,
Aki útálja a mát, ezt a holtat,
Kinek az álma a szent, titkos Holnap
S a számárfüles Midász volt az őszám.

-103-

-104-

Búgnak a tárnák.

Havas csúcsával nézi a napot
Daloknak szent hegye: a lelkem,
Gonosz tárnáktól általverten.

Álmod, leányod, bomlott ingerek,
Gondod, kínod vájták a mélyet:
Gyűltek a tárnák és a rémek.

Fent, fent a csúcson: nagy-nagy szűzi csönd,
Gondolat-manók csoda-tánca,
Lent: a rémeknek harsogása.

Lelkem tetőjén szent táncaikat
Fürge manók riadva járnak,
Lentről, letről búgnak a tárnák.

Egy pillanat és megindul a hegy:
A büszke tető táncos népe
Bevágódik a semmiségbe.

-105-

A sárga láng.

Alágyujtott az álmainnak
A sárga láng. Hamvadok, égek:

Merítsetek be arany-árba,
Adjatok, adjatok menedéket.

Egy vad muzsika kerget, őrjít,
Csörgő aranyak muzsikája.
Némítsa el már ezt a zenét
A bűvös pálca, az aranypálca.

Jőjön az édes, süket este,
Hol dal nem hallik, láng se lobban:
Aludni akarok aranyágyon
Renyhén, meredten, jóllakottan.

-106-

A mese meghalt.

Mese-zajlás volt. Még élt a Mese
S egy tavaszon én valakire vártam.
Mese-zajlás volt. Zajlott, sírt a vágyam,
Parthoz sodort egy illatos mesét,
Parthoz sodort egy kósza asszony-árnyat.
Hol szedte? Merre? Nem tudom, de szép,
Uj mese volt ez s az árny csodasápadt.
Mindig szerettem árnyat és mesét:
A legszebb mesét és a legszebb árnyat
Egy babonás tavaszi éjszakán
Addig kérleltem, míg életre támadt.
Mese-zajlás volt. Még élt a Mese.

Mese-zajlás volt. Meghalt a Mese
Ugyanez éjjel. Bénán, félve, fázva,
Élő mesére s élő asszonyára
Riadtan néztem. Nem az én mesém.
És ez az asszony, ez a csodasápadt?
Ez Minden-asszony, ez nem az enyém.
Tolvaj a lelkem, idegen csodákat,
Idegen árnyat terem és mesét:
A mese régi s rizsporos árnyat
Kérleltem egy tavaszi éjszakán,
Mikor a vágyam utolszor megáradt.
Mese-zajlás volt. Meghalt a Mese.

-107-

-108-

Harc a nagyúrral.

Megöl a disznófejű Nagyúr,
Éreztem, megöl, ha hagyom,
Vigyorgott rám és ült meredten:
Az aranyon ült, az aranyon,
Éreztem, megöl, ha hagyom.

Sertés testét, az undokot, én
Simogattam. Ő remegett.
«Nézd meg ki vagyok» (súgtam neki)
S meglékeltem a fejemet,
Agyamba nézett s nevetett.

(Vad vágyak vad kalandorának
Tart talán?) S térdre hulltam ott.
A zúgó Élet partján voltunk,
Ketten voltunk, alkonyodott:
«Add az aranyod, aranyod.»

«Engem egy pillanat megölhet,
Nekem már várni nem szabad,
Engem szólítanak útra, kéjre
Titokzatos hívó szavak,
Nekem már várni nem szabad.»

-109-

«A te szívedet serte védi,
Az én belsóm fekély, galád.
Az én szívem mégis az áldott:
Az Élet marta fel, a Vágy.
Arany kell. Mennem kell tovább.»

«Az én yachtomra vár a tenger,

Ezer sátor vár én reám,
Idegen nap, idegen balzsam,
Idegen mámor, új leány,
Mind én reám vár, én reám.»

«Az egész élet bennem zihál,
Minden, mi új, felém üget,
Szent zűrzavar az én sok álmom,
Neked minden álmod süket,
Hasítsd ki hát aranszügyed.»

Már ránk szakadt a bús, vak este.
Én nyöszörögtem. A habok
Az üzenetet egyre hozták:
Várunk. Van-e már aranyod?
Zúgtak a habok, a habok,

És összecsaptunk. Rengett a part,
Husába vajtam kezemet,
Téptem, cibáltam. Mindhiába.
Aranya csörgött. Nevetett.
Nem mehetek, nem mehetek.

-110-

Ezer este mult ezer estre,
A vérem hull, hull, egyre hull,
Messziről hívnak, szólongatnak
És mi csak csatázunk vadul:
Én s a disznófejű Nagyúr.

-111-

Ne lássatok meg.

Ne adjatok rám aranyos palástot,
Nem kell a gyémántos korona,
De vigyétek a víg csörgő-sapkát is
S tarka köpenyeg sem kell soha.

Szürke-országnak vagyok a királya,
Láthatlan trónom nekem ragyog.
Amíg nem láttok, nem ékesíttek,
Nem rubrikáztok, addig: vagyok.

-112-

A kezek bábja.

Kezeket látok mindenütt,
Fekete raját a kezeknek:
Forró kezét és hideget,
Hívót, tolvajt és megadót,
Üszköst, vidámat és meredtét.

Én csak bús álom-báb vagyok,
Játékos kezek rángatottja,
Ők táncolnak táncot velem,
Ők dobnak a csillagokig
És ők merítnek a habokba.

Övék az álmom, a borom,
Az asszonyom, a szenvedelmem,
Sorstalan sorsom az övék
És akkor fog betelni majd,
Ha ők akarják, hogy beteljen.

Én a nagy áldozó vagyok,
A máglyagyújtók korcs-utódja,
Elfogadom a kínokat,
Nincs egyebem egy szivarom.
És száll a füstje fölcsapódva.

-113-

Szivarfüstömbe hintsetek
Illatos port, már ég a máglya,
Várjatok egy kicsit, kezek,
Várjatok: a szivarom ég.
Elalszik mindjárt, nemsokára.

-114-

Vörös szekér a tengeren.

A tenger, ez a sápadt részeg,
Ezüstlávát ivott,
Reszket a Föld. Bús ragyogásban
Várunk valamit s szörnyű lázban.
A pálmás part inog,
Vadkaktuszok összehajolnak,
Sírnak a jázminok.

S im hirtelen violás árnyak
Csodás özöniben,
Messze, ahol az ár Eget ér,
Vörös szárnyu, nagy vízi szekér
Tör elő a Vizen.
Vörös szárnya repesve csapdos.
Megállott. Vár. Pihen.

Honnan jön? Mit hoz? Idetart-e?
Ő jön: az új vezér?
Milyen vörös iromba szárnya.
Uj Hajnalnak a pírja, lángja
Vagy vér az, újra vér?
Várunk. S áll, áll a lilás ködben
A nagy, vörös szekér.

-115-

Az alvó királyleány.

Királyleányom, szűz Teljesedés,
Itt áll lovagod. Ez a mese-erdő:
Én vagyok itt a nagy életre keltő.

Ma a csodáknak éjjele vagyon,
Valóság lehet, mit csak álom festett:
Csak egy óráig őrizzem a tested.

S vissza se nézek, úgy futok tovább,
Várj új lovagot, újabb ezer évet,
Aludj az erdőn. Félek tőled. Félek.

-116-

Jártam már Délen.

Előttem el vad gépkocsik robognak,
Állok szirtjén mohos, avas romoknak.
Lelkemben Délnek pompája ragyog,
Bukik a nap és nézem a napot.

Jó éjszakát. Utolsó fénytivornyád
Részegít most narancsvirágos ország
S míg lángok gyúlnak cifra partodon,
Én egy utolsót, búcsút álmodom.

Tegnap, igen, alig kétezer éve
S itt kacagott Gallián felesége,
Udvari nép közt itt ült trónusán
És itt zúgott a taps a vad tusán.

De csitt. Amott a romfalaknak alján
Nótázni kezd egy kóbor, béna talján:
«Csodás kék tenger, kék ég, kék hegyek,
Oh nézzetek rám: én, megyek, megyek.»

Ki ez a bárd? A mának hegedőse?
Vagy árny talán? A tegnap koldus-őse?
Előtte büszke úri nép szalad
S a tányérjára nem hull pénzdarab.

S én álmodón, mámorral, könnyes szemmel
Szállok lejjebb, hol ül a nótás ember,
Lelkemben zendül nagy titkok szava
És összezúg a tegnap és a ma.

-117-

Tegnap, igen, ragyogott az aréna,
Tegnap, igen, itt ült a nótás béna

S az imperátor büszke asszonya
S a büszke nép rá nem nézett soha.

És akkor is az alkony, a bukó nap
Mámort adott egy ifjú vándorlónak,
Ki jött Keletről, arca halavány,
Poéta volt vagy nem is volt talán.

Belenézett a bukó vörös napba,
Évezredek folytak egy pillanatba,
Lelke repült, szállt időn, téren át
S vitte zúgón a béna bárd dalát.

És álmodón, mámorral, könnyes szemmel
Megy, megy az is, hol ül a nótás ember,
Utolsó pénzét elébe veti
S a messzeségnek búsan vág neki.

-118-

Megöltem egy pillangót.

Megölök egy pillangót,
Óh áldott, isteni perc,
Szent kéje az ölésnek:
Minden gyűlöletemért
Hal meg e színes féreg.
Ki várja a holnapot:
Igy várja azt a holnap.
Vágjon elé a halál
Minden boldog mosolynak,
Szakadjon meg az erő
Kezdetén nagy vívásnak,
Ne legyen víg lakoma
Az élet mindig másnak.
Tűz legyen minden arany,
Minden boldog csók méreg.
Szárnyad van, csapkodsz, örülsz?
Hát ezért öllek én meg.
S boldog vagyok, mert öltem.

-119-

A kék tenger partján.

Ahol mások élnek, szeretnek,
Én eljöttem ide betegnek,
Csókot temetni, álmat dobni,
Nyugodt partokon nem nyugodni.

Mindig a holnapra mosolygok,
Elvágynom onnan, ahol bolygok,
Ugy vágytam ide s most már szállnék.
Óh én bolond, bús, beteg árnyék.

-120-

A hajnalok madara.

Virágporos, tüzes, szent szárnyát
Hiába verdesem, töröm,
Nem akar elmaradni tőlem
Az Öröm, az Öröm.

Virágport szítál a lelkemre,
Elkábít, mámorban ülök,
Bús, vad tüzek serkennek bennem:
Örülök, örülök.

Fölécsapok. Töröm a szárnyát.
Hess, hess. Óh vidám hajnalok
Madara, mit akarsz te tőlem?
Meghalok, meghalok.

Ő csak szítál. Mind tüzesebben
Izznak az erek, idegek,
Csak a verejtékem lesz egyre
Hidegebb, hidegebb.

Temetés a tengeren.

Breton parton sújt majd az álom
S alszunk fehéren és halottan
Tengeres, téli, szürke tájon.

Jönnek erős, breton legények
S fejkötős, komoly, szűz leányok
S fölzeng egy bús, istenes ének.

Köd és zsolozsma. Zúg a tenger,
Vörös bárkára visznek minket,
Könnyel, virággal, félelemmel.

S téli orkán vad szele dobban,
Vörös bárkánk tengerre vágat
S futunk fehéren és halottan.

-122-

Új vizeken járok.

Ne félj hajóm, rajtad a Holnap hőse,
Röhögjenek a részeg evezősre.
Röpülj hajóm,
Ne félj hajóm: rajtad a Holnap hőse.

Szállani, szállani, szállani egyre,
Új, új Vizekre, nagy szűzi Vizekre,
Röpülj hajóm,
Szállani, szállani, szállani egyre.

Új horizonok libegnek elébed,
Minden percben új, félelmes az Élet,
Röpülj hajóm,
Új horizonok libegnek elébed.

Nem kellene a megálmodott álmok,
Új kínok, titkok, vágyak vizén járok,
Röpülj hajóm,
Nem kellene a megálmodott álmok.

-123-

Én nem leszek a szürkék hegedőse,
Hajtson szentlélek, vagy a korcsma gőze:
Röpülj hajóm,
Én nem leszek a szürkék hegedőse.

Tartalom.

-124-

-125-

Léda asszony zsoltárai	11
A mi gyermekünk	13
A vár fehér asszonya	15
Mert engem szeretsz	16
A könnyek asszonya	17
Félig csókolt csók	19
Húnyhat a máglya	20
Hiába kísértsz hófehéren	21
Vad szirttetőn állunk	22
Tüzes seb vagyok	23
A fehér csönd	24
A másik kettő	25
Egy ócska konflisban	26
Léda a hajón	28
Ima Baál istenhez	29
A tó nevetett	31
Meg akarlak tartani	34
Csak jönne más	36
A Léda szíve	37
Léda Párisba készül	39
Az utolsó mosoly	40
Vén faun üzenete	41

Várnak reánk Délen	42
Héja-nász az avaron	43
A magyar ugaron	45
A Hortobágy poétája	47
El a faluból	48
Búcsu Siker-asszonytól	49
Ének a porban	50
A Tisza-parton	51
Költözés Átok-városból	52
Lelkek a pányván	54
Korán jöttem ide	55
A krisztusok mártirja	56
A lelkek temetője	57
Ihar a tölgyek közt	58
Elűzött a földem	59
Találkozás Gina költőjével	63
A magyar Ugaron	65
A daloló Páris	67
Egy párisi hajnalon	69
Három Baudelaire-szonett	73
Jehan Rictus strófáiból	76
Este a Bois-ban	80
A Gare de l'Est-en	81
Paul Verlaine álma	84
A Szajna partján	85
Szűz ormok vándora	87
Sóhajtás a hajnalban	89
Szívek messze egymástól	91
A csókok átka	92
Vizió a lápon	94
Az én menyasszonyom	97
Ha fejem lehajtom	99
Rettegek élni	100
Midász király sarja	101
Búgnak a tárnák	104
A sárga láng	105
A mese meghalt	106
Harc a nagyúrral	108
Ne lássatok meg	111
A kezek bábja	112
Vörös szekér a tengeren	114
Az alvó királyleány	115
Jártam már Délen	116
Megöltem egy pillangót	118
A kék tenger partján	119
A hajnalok madara	120
Temetés a tengeren	121
Új vizeken járok	122

Javítások.

Az eredeti szöveg helyesírásán nem változtattunk.

A nyomdai hibákat javítottuk. Ezek listája:

76	hazudott az Elet	hazudott az Élet
126	Költözés Árok-városból	Költözés Átok-városból

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ÚJ VERSEK ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including

paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work

with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of

Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed

works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.